

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління і адміністрування

ВИПУСКНИЙ КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ

на тему:

«Система надання адміністративних послуг в територіальній громаді»

Студентки III курсу, 3С групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

Стрижак
Ірини
Петрівни

(підпис студента)

Науковий керівник
Кандидат економічних наук,
доцент

Сонько
Юлія
Анатоліївна

(підпис керівника)

Гарант освітньої програми
Кандидат економічних наук,
доцент

Головня
Юлія

(підпис гаранта)

Ігорівна

Київ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Державна політика надання адміністративних послуг	5
РОЗДІЛ 2. Шляхи удосконалення системи надання адміністративних послуг (на прикладі Тячівської міської об'єднаної територіальної громади)	13
2.1. Актуальні проблеми надання адміністративних послуг в територіальній громаді.....	13
2.2. Напрями підвищення ефективності системи надання адміністративних послуг в територіальній громаді.....	25
ВИСНОВКИ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33
ДОДАТКИ	40

ВСТУП

У теперішні часи реформування системи публічного управління, все більшої ваги набуває питання розвитку системи надання адміністративних послуг – важливого напрямку адміністративно-територіальних змін нашої держави. Підвищення якості надання адміністративних послуг, запобігання бюрократичним затримкам в системі документообігу, задоволення потреб отримувачів адміністративних послуг – все це є положеннями концепції людиноцентризму органів виконавчої влади України.

Ефективність проведення реформ територіальних організацій влади характеризується наявністю сприятливих умов для стабілізації різних сфер взаємозв'язків влади і населення. Таким чином, оптимізація процесу децентралізації надання адміністративних послуг не втрачає актуальності як важливий елемент перетворення управлінської системи України.

За обраним напрямом проводили дослідження такі вчені як: О.Буханевич [2-6], Т.Гладка [8], О.Гуненкова [11], М.Дзевелюк [12], О.Дудкіна [15], Д.Записний [18-21], Н.Ільчанінова [23-26], С.Клімова [27], Є.Легеза [31], А.Ліпенцев [32], Н.Мариняк [35-36], О.Мердова [37], О.Нелін [40], О.Ольшанський [41], А.Петриків [42], О.Решота [44] та інші.

Незважаючи на значну кількість наукових робіт з питання надання адміністративних послуг в цілому, та в територіальних громадах зокрема, питання вдосконалення механізму їх надання залишається відкритим. Це зумовлено нагальною потребою в оптимізації цього процесу, спрощення процедур та наближення їх до безпосередніх споживачів.

Метою роботи є поглиблення теоретичних і методологічних положень, аналіз та розроблення пропозицій щодо вдосконалення механізму надання адміністративних послуг в умовах реформування територіальної організації влади в Україні.

Об'єктом дослідження виступає процес надання адміністративних послуг в територіальній громаді.

Предметом дослідження є перспективні напрями вдосконалення механізму надання адміністративних послуг в умовах реформування територіальної організації влади в Україні.

Зазначена мета вимагає вирішити наступні **завдання**:

- проаналізувати теоретичні засади дослідження державної політики надання адміністративних послуг;
- оцінити актуальні проблеми надання адміністративних послуг в територіальній громаді;
- розробити практичні рекомендації щодо підвищення ефективності системи надання адміністративних послуг в територіальній громаді.

З метою реалізації поставлених завдань використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: наукової абстракції – для розкриття змісту понять (розділ 1), вивчення проблем формування об'єкта дослідження (п.2.1); кількісного та якісного аналізу – для формування удосконалення напрямів роботи органів державної влади (п.2.2) тощо.

Інформаційною базою дослідження стали: Закони України, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, оперативна інформація міністерств та відомств, періодичні видання, праці вітчизняних і зарубіжних науковців з проблеми дослідження, а також інформаційні ресурси мережі Internet.

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, 2-х розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел. Основний текст роботи становить 42 сторінок, в т.ч. 1 таблицю, 2 рисунки, 2 додатки. Список використаних джерел містить 58 найменувань, викладених на 7 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Сучасна Україна в своєму русі в європейському напрямку потребує змін пріоритетних напрямків державної діяльності та співпраці між державними органами влади та приватними особами.

Держава надає послуги приватним особам, і головним її завданням є надання саме якісних послуг фізичним та юридичним особам. Ці особи є споживачами державних послуг, тому держава в свою чергу має орієнтуватися на вимоги та потреби приватних осіб – споживачів державних послуг [1, с.35].

Тому одним із пріоритетних завдань розвитку державності в Україні є послідовна демократизація відносин державних владних органів і їх посадових осіб з приватними споживачами з метою охорони та сприяння додержання прав і свобод цих осіб, а також ефективного захисту в разі їх порушення [9, с.161].

Основною категорією таких відносин є адміністративні послуги.

Класифікуючи адміністративні послуги, погодимося з думкою С.Чаусовської, яка пропонує «класифікувати за наступними групами». (рис.1.1).

Сутність такого підходу ніяким чином не суперечить змісту поняття «адміністративні послуги». Згідно Закону України «Про адміністративні послуги», це «результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону». [11]

Процедурний аспект також не виявляє суттєвих відмінностей: адміністративні послуги надаються адміністративними органами із передбачуваним результатом – рішенням адміністративного органу [49, с.66].

Що стосується нормативно-правового підґрунтя регулювання надання адміністративних послуг, то, з точки зору Н.Мариняк [36, с.298], «у сучасному праві адміністративні послуги визнаються однією з провідних категорій і значення їх, особливо в умовах адаптації національного законодавства до вимог Європейського Союзу, зростає з кожним роком. Сучасний ринок адміністративних послуг

характеризується тенденцією його зростання і стрімкою диверсифікацією. Різноманіття послуг, які здатні забезпечувати індивідуальні та колективні потреби особистості, суспільства і держави, не викликає сумнівів у необхідності їх правового регулювання».

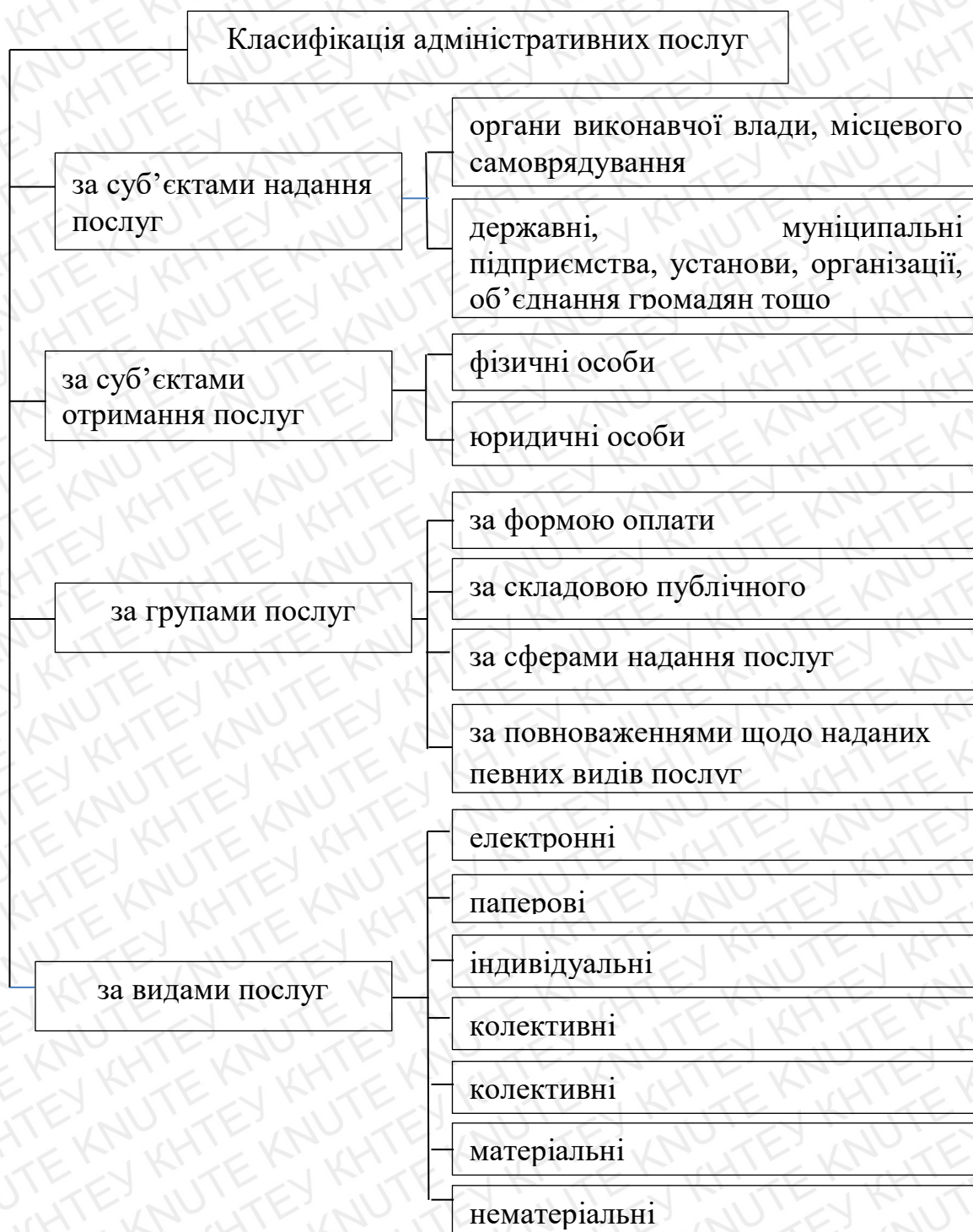

Рис.1.1. Класифікація адміністративних послуг [55, с.107]

Про це свідчить інтенсивний рівень розвитку сучасного законодавства стосовно надання адміністративних послуг, де чітко окреслені види послуг, їх отримувачі та надавачі.

Найбільш «хиткою» частиною адміністративних послуг є соціальні. Вони надаються на найнижчих рівнях влади, що повністю обґрунтовано: відповідно до доволі широкого кола отримувачів таких послуг (наприклад, отримувачі житлових субсидій, реєстраційних послуг тощо) потрібно, аби надавачі послуг знаходилися у максимальному наближенні, із чітким графіком роботи та переліком надаваних послуг [10, с.234].

Однак головним у наданні соціальних адміністративних послуг є не тільки їх призначення, але й фактичне надання. Адже існують не тільки правові та організаційні обмеження, а й фінансові – для виплат призначених допомог та покриття пільгових статей.

З точки зору Костовської К.М. [30, с.102], «надання адміністративних послуг передбачає наявність обов'язкових двох складових – сторін: суб'єкт, що надає послуги, та об'єкт, що їх отримує. І не просто отримує, а є замовником таких послуг».

І це викликає постановку питання щодо класифікації адміністративних послуг за критерієм платності, згідно з яким адміністративні послуги поділяються на платні й безплатні.

Згідно законодавчо встановлених норм, адміністративні послуги «безоплатно надаються:

- громадянам, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю і не мають рідних, які повинні забезпечити їм догляд і допомогу;
- громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах у зв'язку з безробіттям і зареєстровані в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, бездомністю, стихійним лихом, катастрофами, особам, яких визнано біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, якщо середньомісячний дохід цих осіб нижчий, ніж встановлений прожитковий мінімум;

- дітям та молоді, які знаходяться у складній життєвій ситуації у зв'язку з інвалідністю, хворобою, сирітством, безпритульністю, малозабезпеченістю, конфліктами і жорстоким ставленням у сім'ї.

Особам, соціальні послуги в обсягах, визначених державними стандартами, можуть надаватися із встановленням диференційованої плати залежно від доходу таких осіб у порядку визначеному Кабінетом Міністрів України. Соціальні послуги понад обсяги, визначені державними стандартами, надаються за плату. Порядок регулювання тарифів на соціальні послуги встановлюється Кабінетом Міністрів України» [7].

Якщо раніше цей аспект викликав сумніви щодо правомочності, то у сучасному законодавстві платність адміністративних послуг регулюється ст.11 Закону України «Про адміністративні послуги» [11].

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, можемо стверджувати, що дійсно важливими є класифікації адміністративних послуг із практичним значенням, які дозволяють давати рекомендації щодо покращення існуючої системи надання адмінпослуг. Виходячи із їх загальноприйнятих класифікацій, в результаті необхідно:

- розділяти органи, що займаються формуванням політики, та органи поточного адміністрування з подальшим підвищенням якості їх роботи;
- оптимізувати номенклатуру адміністративних послуг на всіх рівнях;
- провести децентралізацію надання адмінпослуг, та передати повноваження з цього напрямку органам місцевого самоврядування;
- провести регламентування процедури надання адмінпослуг - до вигляду «єдиного вікна»;
- вдосконалити систему стандартизації зазначеного виду послуг;
- створити «універсами послуг» [57, р.24].

Зважаючи на особливості періоду реформування, вдосконалення нормативно-правового забезпечення надання адміністративних послуг позитивно вплине на ефективність держави в сфері управління.

Вагоме значення для України має процес реформування системи надання адміністративних послуг. І тому вплив держави через регулюючу політику набуває актуальності.

Правовою базою сфери надання адміністративних послуг є Конституція України; Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади [11].

Але, з точки зору Л.С.Ситника [46, с.160], «у країні відбувається гальмування і викривлення соціально-економічних реформ, вибіркове їх здійснення. Децентралізація влади розтягнута у часі, передача повноважень на міста тільки починається».

Науковець вважає [46, с.160], що «ідею реформи місцевого самоврядування знівельовано... Державне регулювання економіки не має цілісності, системності, стратегічної виразності, підпорядкованості суспільним інтересам».

З його точки зору, застосування нормативно-правової бази на місцях тільки починає реалізовуватися, а відповідно - допускаються помилки та недосконалості. Адже фахівці на місцях не володіють в повній мірі всіма «тонкощами», отже - про покращення якості та доступності системи надання адміністративних послуг говорити ще рано.

Як зазначалося вище, адміністративна послуга - це «результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону» [11].

Систематизація теоретичних аспектів Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади дозволила виділити основні задачі, покладені державою на систему надання адмінпослуг:

- законодавчої спрямованості (визначення повноважень на законодавчому рівні; неподрібнення адміністративної послуги; обґрунтованість плати та її розмірів, прийнятні терміни та спрощення порядку надання адмінпослуги);

— практичної спрямованості (дотримання ефективності надання адміністративних послуг та всебічного інформування споживачів; неупередженості та справедливості, рівності перед законом тощо) [11].

Урядова політика із зазначених проблем знайшла відображення у Законі України «Про адміністративні послуги» [11].

Основними перевагами державної політики в сфері надання адміністративних послуг є створення Центрів надання адміністративних послуг (надалі - ЦНАП) та інформатизація даних послуг.

Так, відповідно до ч.1 ст.9 Закон України «Про адміністративні послуги», «адміністративні послуги в електронній формі надаються через Єдиний державний портал адміністративних послуг, у тому числі через інтегровані з ним інформаційні системи державних органів та органів місцевого самоврядування [11]. Порядок та вимоги інтеграції інформаційних систем державних органів та органів місцевого самоврядування з Єдиним державним порталом адміністративних послуг затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері надання адміністративних послуг, спільно із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері розвитку електронного урядування (наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 08.09.2016 № 1501/248)» [39].

Що ж до діяльності ЦНАП, то керівництво ним покладається на відповідний структурний підрозділ районних державних адміністрацій та міських рад.

До компетенції ЦНАП належить перелік цих послуг, який визначається органом, відповідальним за створення Центру надання адміністративних послуг. При цьому він має включати весь перелік надаваних адміністративних послуг, затверджений Урядом [16].

На думку автора, створення ЦНАПів було покликано потребою в новітніх методах запобігання корупції, та пошуку шляхів розв'язання виникаючих проблем під час документообігу.

З точки зору Н.Розмаріциної [45], «система надання адміністративних послуг характеризується наступними недоліками: суттєво відрізняється перелік адміністративних послуг, що надаються органами публічної влади, на регіональному та місцевому рівнях; в багатьох Центрах надання адміністративних послуг відсутній графік проведення консультацій представників суб'єктів надання послуг; досить повільно розвиваються електронні послуги (особливо на регіональному рівні); контроль за наданням адміністративних послуг знаходиться на дуже низькому рівні».

О.Решота [44, с.74] вважає, що «існуюча на сьогодні система державного управління характеризується високим ступенем централізації, і нездатна забезпечити ні людський розвиток, ні соціально-економічний розвиток територій..., ні якісний рівень надаваних адміністрацією управлінських і громадських послуг, що відповідали б європейським стандартам, а правове середовище культивує патерналізм як державний, так і муніципальний»

Існуюча в Україні система не відповідає інтересам суспільства. Необхідно продовжувати процес створення ЦНАП та збільшувати обсяги інформатизації документообігу, а це передбачає скорочення кількості інстанцій, документів для початку провадження у справі; застосовувати принципи «єдиного вікна» і «єдиного офісу» тощо. Рациональна організація роботи передбачає, що перевагу слід віддавати універсальності та інтеграції документообігу і компетенцій персоналу замість глибокої спеціалізації та особистої присутності усіх адміністративних органів в одному приміщенні [58, р.73].

Своєчасне прийняття Урядом типових актів стосовно роботи ЦНАП сприятиме прискоренню процесу створення ЦНАП і поліпшенню якості надаваних адміністративних послуг [29; 43].

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновки, що для створення ефективної системи надання адміністративних послуг в сучасних умовах існує низка важливих завдань, які потребують вирішення:

- дослідження існуючої практики надання адміністративних послуг та їх тестування в під час практичної реалізації проектів в ОТГ;

- проведення тренінгів для працівників ЦНАП та членів громадських організацій щодо надання максимально якісних адміністративних послуг відповідно до встановленого регламенту;
- створення державної платформи надання адміністративних послуг в Україні;
- розробка та впровадження механізмів контролю та забезпечення якості надання адміністративних послуг по всіх рівнях владного підпорядкування в Україні.

Вирішення виділених завдань дозволить створити в Україні максимально ефективну систему надання адміністративних послуг населенню, із загальною доступністю та державним регулюванням на будь-якому етапі провадження публічної влади.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ (НА ПРИКЛАДІ ТЯЧІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ)

2.1. Актуальні проблеми надання адміністративних послуг в територіальній громаді.

Впровадження положень адміністративно-територіальної реформи в нашій державі, а особливо – формування спроможних територіальних громад, має відбуватися на рівноправних і вигідних взаємовідносинах отримувача послуг з їх надавачем, тобто представників громадянського суспільства або підприємництва з органами державної виконавчої влади та місцевого самоврядування [13].

Таким чином, погодимось із точкою зору О.Дудкіної [15, с.37], «принципами ефективного, результативного та конкурентного публічного управління мають бути: максимальна наближеність суб'єктів надання адміністративних послуг до потреб клієнта-споживача послуг; направленість їх державно-управлінських дій на досягнення належного сервісу споживачів послуг; забезпечення неупередженості та справедливості у процесі задоволення запитів та потреб громадян; гнучкість та здатність до новаторських рішень у наданні адміністративних послуг».

Тож, особливої актуальності набуває реалізація завдань здійснення децентралізації влади, проведення реформи систем адміністративно-територіального устрою і місцевого самоврядування, створення ефективних та конкурентоспроможних об'єднаних територіальних громад.

Тячівська міська об'єднана територіальна громада (надалі – ОТГ) утворена у 2015 р. в результаті добровільного об'єднання територіальних громад, представлених ОМС Тячівською міською радою (м.Тячів і с.Тячівка), Лазівською сільською радою (с.Лазі і с.Округла) та Руськополівською сільською радою (с. Руське Поле) [52].

Тячівська міська ОТГ розташована в межах нинішнього Тячівського району Закарпатської області. Місто Тячів водночас є адміністративним центром Тячівського району – одного з найбільших за кількістю сільського населення району України (175

тис. ос.). Постановою Уряду від 26.07.2001 р. місто Тячів віднесено до історичних міст України. Місто розташоване на крайньому півдні Тячівського району і створеної Тячівської міської ОТГ.

Громада стала першою міською ОТГ на теренах області і разом із сусідньою Вільховецькою сільською ОТГ увійшла до складу 159 ОТГ, які першими утворилися у 2015 р. в рамках реформи з децентралізації. Після об'єднання територія Тячівської міської ОТГ зросла і займає площу 91,3 км² [52].

Показник співвідношення між міським і сільським населенням демонструє майже рівний розподіл: сільські мешканці складають 45% від загального числа мешканців громади.

За адміністративно-територіальним устроєм до складу ОТГ входять 5 населених пунктів з чисельністю населення: м. Тячів – 9022 особи; с. Тячівка – 1582 особи; с. Лази – 3890 осіб; с. Округла – 885 осіб; с. Руське Поле – 4766 осіб. Відстань до обласного центру Закарпатської області м.Ужгорода складає 135 км. Громаду перетинають важлива автодорога міжобласного і державного значення Мукачеве - Рогатин та гілка залізниці Львів – Мукачеве – Батьово – Солотвино. Південна межа Тячівської міської ОТГ по річці Тиса виходить на державний кордон України з Румунією. Із західного і північно-західного напрямків територія громади обмежена річкою Тересля, що впадає в Тису. Північна територія ОТГ, села Лази і Округла, розташована у мальовничій місцевості Карпатського передгір'я [54].

Найбільш наглядно можливо оцінити вплив бюджетної децентралізації на місцеві бюджети області на прикладі Тячівської ОТГ. Аналіз дохідної частини Тячівської ОТГ демонструє значне збільшення обсягу власних надходжень на душу населення, що майже удвічі більше, ніж в середньому по Україні. У порівнянні з 2015 р., доходи бюджету Тячівської ОТГ за 2018 р. зросли у 5,3 разів.

Таблиця 2.1

**Структура власних доходів загального фонду бюджету Тячівської ОТГ
за 2016-2018 рр. [52]**

Показник	2016		2017		2018		Темп росту (2018/2017), %
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Доходи загального фонду (без трансфертів)	62669,5	100,0	83641,3	100,0	100158,40	100,0	+19,7
- ПДФО	32 746,0	52,3	44870,4	53,6	55854,20	55,8	+24,5
- акцизний податок	5566,5	24,8	18148,3	21,7	18511,20	18,5	+2,0
- податок на майно	3667,2	5,9	4519,8	5,4	4703,40	4,7	+4,1
- єдиний податок	5128,1	8,2	7626,4	9,1	10000,30	10,0	+31,1
- інші податки і збори	5 561,7	8,9	8476,4	10,1	11089,30	11,0	+30,8

Аналіз структури власних надходжень загального фонду бюджетів окремих громад показав, що до об'єднання, у 2015 р. найвагомішими джерелом надходжень у бюджеті Тячівської ОТГ був акцизний податок (54,4%). Після утворення ОТГ у її бюджеті основним наповнювачем (понад 50% загального обсягу доходів) став ПДФО. Це пов'язано з тим, що бюджет став формуватися за новими принципами (як міста обласного значення), і до бюджету почали зараховуватися додатково 60% надходжень з ПДФО, які раніше надходили до районного бюджету [54].

Серед інших податків і зборів, відображених у таблиці 2.1, основну частину у бюджеті Тячівської ОТГ складає плата за надання адміністративних послуг. Так, у 2018 р. Тячівська ОТГ за рахунок надання адміністративних послуг, отримала 7702,5 тис. грн., що є найвищим показником серед усіх інших ОТГ області.

Аналіз динаміки рівня дотаційності свідчить, що за роки свого існування Тячівська ОТГ поступово перейшла від у незначній мірі дотаційної громади до громади-донора.

Керівництво міста постійно вишукує ресурси для впровадження інфраструктурних проєктів: у 2018 р. збільшення обсягу капітальних видатків на одного жителя відносно попереднього звітного року заплановане лише у Тячівській ОТГ (на 6%) [54].

Дослідивши фінансову спроможність громади, можна з впевненістю стверджувати про успіх реформи місцевого самоврядування:

- після об'єднання громада володіє значно більшим обсягом ресурсів для здійснення своїх повноважень та покращення рівня життя мешканців;

- зменшився рівень дотаційності бюджету;
- спостерігається стрімкий розвиток інфраструктури населених пунктів громади, що пов'язано із тенденцією до збільшення обсягу капітальних видатків на одного мешканця;
- зменшено затрати на утримання апарату управління, що вказує на поступове перетворення бюджету «проїдання» на бюджет розвитку.

У підсумку, за результатами 2018 р., Тячівська ОТГ зайняла другу позицію в загальному рейтингу виконання місцевих бюджетів ОТГ в групі серед 87 ОТГ з чисельністю населення більше 15 тис. осіб.

Аналіз здійснений на основі чотирьох показників, які характеризують фінансові аспекти діяльності ОТГ: власні доходи на одного мешканця, динаміка надходжень місцевих податків і зборів у 2018 р. порівняно з 2017 р., рівень дотаційності бюджетів, питома вага видатків на утримання апарату управління у фінансових ресурсах ОТГ [52].

Власні доходи на одного мешканця за 2018 р. склали 5201,4 грн. За цим показником Тячівська ОТГ зайняла 10 місце в групі. У порівнянні з минулим періодом моніторингу спостерігається зростання на 20%.

Рівень дотаційності бюджету Тячівської ОТГ, тобто питома вага базової/реверсної дотації у доходах, становить -0,8%, що відповідає 9 місцю рейтингу. Тобто, у 2018 р. громада виступає вже бюджетним донором реверсної дотації за рік.

За рівнем капітальних видатків на одного мешканця Тячівська ОТГ займає 4 місце в рейтингу з показником 2563,4 грн.

Питома вага видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах ОТГ не перевищує 10%. За цим показником Тячівська ОТГ посідає друге місце в групі [52].

Тячівська ОТГ складається з кількох кластерів:

1. Туристичний кластер. Монокомпонентна комплексна модель кластерного типу заснована на принципах сталого розвитку, динамічна, конкурентна, інноваційна, структурована точками економічного зростання, орієнтована на розвиток МСП та субрегіональної логістики у сфері послуг та торгівлі, що спирається на людський

потенціал і традиції міжнаціональної толерантності та інтегрована у Європейський економічний простір. У Додатку А схематично зображено модель МЕР Тячівської ОТГ [54].

Концептуально модель МЕР Тячівської ОТГ базується на таких підходах:

1. Врахування географічного положення, ресурсного потенціалу, стратегічних і просторових (містобудівних) планувальних рішень та документів.

Особливості підходу:

- м. Тячів, незважаючи на відносно невелику кількість міського населення (близько 9 тис. осіб), є центром найбільшого за показником сільського населення району в Україні і водночас – центром важливого за комплексним ресурсним потенціалом субрегіону Верхнього Потисся, що включає території нинішніх Рахівського, Тячівського і Хустського районів Закарпатської області. Тячів конкурує за право стати центром укрупненого району, як передбачає запланована реформа адміністративно-територіального устрою України. Місто розташоване на важливій транспортній автомагістралі міжобласного і державного значення, а також на державному кордоні з Румунією;

- врахування суттєвого зростання комплексного ресурсного потенціалу території в результаті створення у 2015 р. Тячівської міської ОТГ, а також перспектив і системи цілей її соціально-економічного розвитку на період до 2025 р., які чітко відображені у прийнятій Стратегії розвитку ОТГ. Зокрема, стратегічною ціллю 2 «Інтегрований економічний розвиток сільських і міських територій» передбачено реалізацію через проекти стратегічного значення ще 5 операційних цілей Стратегії у сферах дорожньої і туристично-рекреаційної інфраструктури, підтримки та інституційного розвитку малого і середнього підприємництва та фермерства;

- схема планування території ОТГ за умов відсутності законодавчо-нормативного базису для рівня ОТГ розробляється як комплекс генеральних схем її населених пунктів, а також детальних планів для окремих територій [50].

2. Врахування місця і ролі Тячівської ОТГ в системі відносин і ресурсного потенціалу регіонального економічного розвитку та транскордонного співробітництва Закарпатської області і макрорегіону Західної України загалом.

Особливості підходу:

- розгляд Тячівської ОТГ як модельної з населенням більше 15 тис. осіб, що містить міські (мале місто) і сільські території з відносно низьким рівнем розвитку та малоземеллям, що обмежує перспективи агропромислового розвитку сільських територій. Існує багато подібних ОТГ на гірських і передгірських територіях Західної України;

- розгляд Тячівської ОТГ як модельної і базової ОТГ у реалізації стратегічної цілі 3 «Інтегрований розвиток сільських і міських громад та територій» з відповідними 6-ма операційними цілями у сферах: інтегрованого просторового планування; сприяння розвитку МСП; покращення доступу до сільських територій та якості і доступності послуг; збільшення доданої вартості с/г продукції; вирівнювання диспропорції розвитку [50].

3. Одержання максимального синергічного ефекту від поєднання всіх традиційно сильних сторін і позитивних напрацювань Тячівської міської громади, а також впродовж останніх 12-15 років, з новими ресурсними, територіальними, управлінсько-планувальними та інвестиційними можливостями МЕР.

Особливості підходу наведені на рисунку 2.1.

Особливості підходу з одержання максимального синергічного ефекту від поєднання всіх традиційно сильних сторін і позитивних напрацювань Тячівської міської громади:

- застосування підходів та інструментів, які надають реформа децентралізації та нова регіональна політика, галузеві реформи, Угода про асоціацію України з ЄС, можливості транскордонного міжмуніципального співробітництва з питань МЕР;

- врахування системно вибудованої ефективно діючої мережі транскордонного співробітництва міста Тячів з містами-побратимами в Угорщині, Румунії, Словенії, Словаччині, Чехії, Польщі та інших країнах, що містить значний резерв тематики спільного розвитку економічних зв'язків, розбудови інфраструктури сприяння МЕР, створення дієвих інституцій і платформ кооперації;

- потреба у вивченні досвіду сталого екологічно збалансованого розвитку сільських і проблемних (депресивних) територій прикордонних територій країн-сусідів ЄС.

Рис. 2.1. Особливості підходу з одержання максимального синергічного ефекту Тячівської міської громади [50]

4. Довготерміновий характер моделі МЕР Тячівської міської ОТГ диктує як її відповідність діючій стратегії та документам просторового планування, так і гармонізацію зі стратегіями розвитку вищого рівня – регіону, макрорегіонів, держави.

Особливості підходу:

- спроба визначення сфер смарт-спеціалізації для довгострокового планування розвитку МСП, що повинно допомогти створити та розвинути конкурентні переваги, послідовно реагувати на зміни і нові ринкові можливості;
- врахування критеріїв для визначення сфер смарт-спеціалізації, що містяться в Методиці Мінрегіону, серед яких зокрема наявність ресурсів (активів) та внутрішньої спроможності їх мобілізації для цілей МЕР; потенційна здатність до диверсифікації галузей економіки (формування кластерів, побудова міжгалузевих зв'язків, розвиток інших видів економічної діяльності); впровадження інноваційних систем економічної взаємодії на основі державно-приватного партнерства [51].

Далі основні інструменти моделі. Площа земель лісового фонду на території Тячівської міської ОТГ станом на 2016 р. складає 24,2 км² або 26,4% від загальної площі громади. Аналогічне порівняння із цією характеристикою для ще не

об'єднаних Тячівської міської ради та колишніх Лазівської і Руськополівської сільських рад також засвідчує про те, що визначальний вклад у зростання додали нові сільські території ОТГ. Це створює чудові передумови для розвитку туризму у Тячівській ОТГ.

На території Тячівської міської ОТГ є і джерела мінеральних вод, які ще недостатньо вивчені. Зокрема, заслуговує на особливу увагу урочище «Чорна вода» поблизу с. Лази, де на базі джерел мінеральної води формується місцевий бальнеологічний кластер з однойменною назвою.

Значна робота проведена міською радою для покращення інфраструктури та зміцнення матеріально-технічної бази спортивних споруд міста Тячів та селх Тячівка, Руське Поле, Лази.

Здійснено поточний ремонт та реконструкцію міського стадіону ім. Л.Бийреша, тривають ремонтні роботи в залі греко-римської боротьби, покращується матеріально-технічна база міських тенісних кортів та інфраструктура інших спортивних споруд. Побудовані спортивні майданчики (футбольні поля) у всіх населених пунктах громади [54].

У місті засновано спортивний клуб «Тячів», створено юнацьку та дорослу футбольні команди м.Тячів та с.Тячівка, Руське Поле, Лази. Діють районні федерації футболу, тенісу, греко-римської боротьби; ветеранський тенісний клуб; міський осередок хортингу; аматорські баскетбольні команди; працюють секції дитячо-юнацької спортивної школи з греко-римської боротьби; легкої атлетики; міні-футболу; настільного тенісу, гандболу, боксу та інших видів спорту; багато дітей охоплено заняттями в спортивних секціях.

У місті Тячів відпрацьована система організаційних заходів, що передбачають проведення змагань серед учнівської молоді, юнаків та дорослого населення. Немала кількість членів територіальної громади м.Тячів та с.Тячівка - жителів різної вікової категорії на сьогодні займається фізичною культурою і спортом.

Щороку Тячівською міською радою затверджуються Програми розвитку фізичної культури і спорту та утримання і розвитку інфраструктури спортивних споруд Тячівської громади. Метою Програми є створення умов для системного

розвитку та піднесення престижу фізичної культури та згаданих видів спорту в Тячівській міській ОТГ [54].

Рух на популяризацію масових видів спорту, які разом з фізичною культурою є невід'ємною частиною виховного процесу підростаючого покоління, молоді та повноцінного життєвого процесу дорослого населення, і водночас складовою частиною культурного життя суспільства, сприяє збереженню і зміцненню здоров'я, організації здорового та змістовного дозвілля. Розвиток спорту стимулює ріст відвідуваності громади у такій галузі, як спортивний туризм.

На території м. Тячів діють підприємства малого та середнього бізнесу різних організаційно-правових форм власності, які становлять стрижень ділової активності громади. Зокрема: українсько-білоруське ДП «Ламелла» (виробництво меблевого щита); фермерське господарство «Новий рівень-2006» (виращування свиней), українсько-італійське ТОВ «Зеніт-Текс» (пошиття одягу), українсько-угорське ТОВ «Шкала-Енерджі» (виготовлення паливних пелет), меблева фабрика «Династія» та інші. Функціонують міні-підприємства з виготовлення хліба, хлібобулочних та макаронних виробів, приватні фермерські господарства [52].

У сфері малого підприємництва зареєстровано понад 200 юридичних та більше тисячі фізичних осіб-підприємців; діють заклади споживчої кооперації; близько 140 об'єктів торгівлі різних типів; більше 40 об'єктів сфери побуту; 5 ринків: продовольчо-промисловий ринок підприємства споживчої кооперації «Кооператор»; непродовольчий ринок Тячівського коопунівермагу; продовольчо-промисловий та критий м'ясо-молочний ринки Тячівського міського споживчого товариства «Кооператор»; ринок з продажу кормів, птиць, худоби, коней. Для туристів і гостей у місті працюють 2 заклади активного відпочинку; 6 закладів прийому туристів та гостей міста; 7 закладів харчування; 3 розважальні заклади. Розвинена мережа банківських та фінансово-кредитних установ.

За рахунок бюджетних коштів здійснено будівництво багатьох об'єктів соціально-культурної та інженерно-транспортної інфраструктури. Щорічно, з метою соціально-економічного та культурного розвитку, Тячівська міська рада приймала

річні та довгострокові цільові програми, які спрямовувались на суттєве поліпшення благоустрою території Тячева [50].

Тячівська міська рада постійно працює над зміцненням добросусідських стосунків з містами-побратимами. Такий підхід сприяє розвитку громади у різних сферах діяльності: економічній, соціальній, культурній та надає можливість для спілкування та обміну досвідом роботи рад. Містом Тячів укладено угоди про співпрацю з містами-побратимами: Буча (Київська область, Україна), Нодькалло, Вац, Ясберень, Боктоловрантгазо, Болмозуйварош (Угорщина), Негрешті-Оаш (Румунія), Бардейов (Словаччина), Яблунков, Хотєборж та Наход (Чехія) та іншими містами європейських країн. У Тячівській міській раді, як і в низці міст-побратимів Тячева, оформлено окремий зал, присвячений міжмуніципальній співпраці з містами-побратимами.

Традиційними і сталими формами транскордонної міжмуніципальної співпраці впродовж останніх років стали:

- взаємні обміни делегаціями під час проведення днів міст, фестивалів, ярмарків та інших заходів;
- участь у спортивних змаганнях; обмін досвідом; навчальні заходи; обговорення спільних проєктів тощо;
- співпраця у розвитку комунальної сфери міста;
- налагодження творчих і ділових зв'язків між аматорами і колективами та підприємцями, сприяння взаємним туристичним поїздкам представників громад міст-побратимів;
- реалізація низки спільних проєктів у гуманітарній сфері та охороні здоров'я.

Ключ до розуміння моделі МЕР:

- відповідність принципам сталого екологічно збалансованого розвитку як міської, так і сільської частини території ОТГ в діяльності суб'єктів господарювання;
- динамічний МЕР в умовах реальної конкуренції і рівного доступу до муніципальних ресурсів громади (земельних, майнових, фінансової підтримки, інформаційних, містобудівних тощо);

- орієнтованість на зростання малого і середнього підприємництва як в кількісному, так і якісному вимірі, підвищення якості і рівня життя мешканців ОТГ;
- виявлення, чітке позиціонування, підтримка та акселерація точок економічного зростання через використання сильних сторін і переваг територій та спільнот;
- реалізація стратегічних підходів до подолання інфраструктурного і соціального дисбалансів у розвитку сільських і міської території ОТГ як платформи зростання МЕР. Є розуміння того, що саме сектор підприємництва і бізнесу забезпечує економічне зростання у громаді;
- посилення переваг Тячівської ОТГ як території субрегіональної логістики і надання високоякісних послуг у прикордонні Верхнього Потисся;
- орієнтація на розвиток людського капіталу, поглиблення історичних традицій міжнаціональної міжетнічної толерантності і співпраці на стику українського, угорського і румунського етносів;
- інноваційний та енергоефективний МЕР – основа активізації інтегрування суб'єктів господарювання ОТГ, що розташована у транскордонному регіоні, у європейський економічний простір, що підвищить їх конкурентоспроможність, відкриє доступ до нових ринків, інвестицій та інновацій [50].

Виклики, які стоять перед громадою, наведені у Додатку Б.

Далі більш детально про те, які саме виклики будуть актуальні для Тячівської ОТГ:

1. Подолання негативних явищ транзитного міста. Наростання негативних явищ і процесів, пов'язаних з географічним положенням та існуючою дорожньою інфраструктурою державного значення, що перетворюють Тячівську міську ОТГ у транзитну територію уздовж р.Тиси та державного кордону. Вплив відчутний вже сьогодні, за відсутності об'їзної дороги місто перевантажене комерційним та приватним автомобільним транспортом, що рухається вузькими вуличками та центром міста, створюючи незручності як мешканцям, так і подорожуючим.

2. Дисбаланси у просторовому розвитку. Існуючі дисбаланси у рівнях розвитку економіки, зайнятості, сфери бюджетних і комунальних послуг, доходів населення,

інфраструктури та соціальної сфери у м.Тячеві та селах Тячівської ОТГ. Неналежна якість стану і покриття внутрішньої мережі автодоріг між населеними пунктами Тячівської ОТГ та сусідніми громадами, відсутність об'їзної дороги для міста Тячів. Низька енергоефективність закладів бюджетної сфери та їх матеріально-технічне і якісне кадрове забезпечення в селах Тячівської ОТГ. Невирішеність таких гострих екологічних проблем населених пунктів Тячівської ОТГ, як збір і утилізація твердих побутових відходів та якісне водопостачання і водовідведення, особливо – на сільських територіях. Існуючі проблеми захисту територій Тячівської ОТГ від повеневої і паводкової загрози на р.Тиса, потреба у випереджаючому будівництві та підтримці належного технічного стану водозахисних інженерних споруд (дамбоукріплень, водовідвідних каналів тощо).

3. Подолання тенденцій зростання міграції працездатного населення в субрегіоні Верхнього Потисся. Відносно високий рівень прихованого безробіття у селах ОТГ. Як наслідок, значний рівень закордонної трудової міграції працездатного населення, що генерує соціальні проблеми та руйнує традиційний сімейний уклад життя.

4. Сильна диспропорція між частками сфери послуг і виробничої сфери на рівні малого підприємництва і туризму. Мала частка малих виробничих підприємств, фермерських господарств і кооперативів в структурі економіки Тячівської ОТГ та недостатній рівень їх інноваційної діяльності, значна перевага сектору торгівлі і послуг. Брак системної діяльності в напрямку формування довгострокової політики щодо використання і розвитку рекреаційно-туристичного потенціалу території Тячівської ОТГ і зокрема м. Тячів [50].

5. Побудова економіки інноваційного типу. Нерозвиненість мережі інституцій підтримки і розвитку малого підприємництва зумовлює брак сучасних інструментів для впровадження новачій у галузі економіки. Це є істотним стримуючим фактором на шляху до посилення конкурентоспроможності місцевих підприємств [50].

Недоліки бюджетної політики на державному рівні: основну частку доходу бюджету становить ПДФО, що стимулює рухатися екстенсивним методом. Тобто, з точки зору бюджетного наповнення створюється хибна ілюзія переваги того проекту

[56, с.85], який забезпечує більшу кількість робочих місць для працевлаштування низько кваліфікованого персоналу.

2.2. Напрями підвищення ефективності системи надання адміністративних послуг в територіальній громаді

Тячівська громада, що на Закарпатті, утворилась без досвіду, але з чітким розумінням, що самоврядування є правильним шляхом майбутнього розвитку. Громадівці вчаться ефективно використовувати власні кошти, вкладаючи їх у відбудову гірських доріг та модернізацію усіх шкіл і садочків. У Тячеві запрацювала спортивна арена, де місцева молодь тренується і бере участь у змаганнях різного рівня. Тут працює декілька великих підприємств, орієнтованих на експорт, прокладаються велосипедні маршрути та будуються лікувальні курорти.

2017 року, водночас зі спортивним комплексом, у Тячівській громаді запрацював Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП). Це один із перших 26 Центрів, що були відкриті у межах міжнародної програми «U-LEAD з Європою». Керівниця справами Тячівської міської ради Ольга Решетар розповідає, що у Центрі працює всього шість працівників: начальник відділу, чотири адміністратори і один оператор комп'ютерного набору.

Тячівський ЦНАП має три віддалені робочі місця у селах Руське Поле, Лази і Тячівка. Мешканці цих сіл можуть не їхати до міста за довідками, а отримати адміністративну послугу за місцем проживання.

Станом на 2019 рік Центр надає 71 адміністративну послугу, серед яких: реєстрація місця проживання, земельні та містобудівні питання, соціальні послуги [22].

Дорожня карта на шляху до економічного зростання Тячівської ОТГ виглядає наступним чином:

Завдання 1. Місто і село: фокус на вирішення існуючих дисбалансів розвитку
На цьому етапі основна увага приділялася відновленню інфраструктури Тячева та сіл, що приєдналися до громади. Будівництво і капітальний ремонт доріг і тротуарів,

шкіл, дитячих садочків, проекти благоустрою у місті і селах, енергозбереження, ревіталізація і будівництво нових об'єктів інфраструктури спорту – значно покращили комфорт і безпеку життя, праці та відпочинку для мешканців.

Визначення та забезпечення реалізації першочергових і перспективних заходів для задоволення потреб кожного громадянина міста у зміцненні здоров'я, фізичному та духовному розвитку, спорту вищих досягнень, - стало одним із пріоритетів діяльності Тячівської міської ради.

Завдання 2. Курс на покращення доступу і підвищення якості публічних послуг. У цій сфері знаковим стало створення у 2017 році Центру надання адміністративних послуг та налагодження дієвого механізму його роботи. У Тячівському ЦНАП можна отримати більше 60 адміністративних послуг [22], серед яких найпопулярніші для жителів ОТГ: призначення житлових субсидій, реєстрація та зняття з реєстрації місця проживання особи, послуги із земельних питань, реєстрація нерухомості, оформлення і видача паспортів громадянина України та для виїзду за кордон. Варто відзначити, що Тячівська ОТГ стала першою громадою в Україні, в якій почала функціонувати послуга видачі паспортів для виїзду за кордон. Як результат – у Тячівській громаді кілька років поспіль фіксують найбільший обсяг доходів від надання адмінпослуг серед ОТГ у Закарпатській області.

Значна увага міської ради зосереджена на розвитку діалогу з громадою, особливо з питань посилення ролі мешканців у місцевому самоврядуванні. Запроваджено проект громадського бюджету, активізується молодь, міцніють громадські організації та покращується співпраця у сфері проектного менеджменту.

Завдання 3. Стабілізація економіки і забезпечення основ для сталого зростання. До вирішення поставленого завдання громада рухається виваженими і логічними кроками. Ефективний діалог та успішна злагоджена співпраця міської влади та діючих підприємств середньої ланки дають свої результати: створюються нові робочі місця, росте заробітна плата, а відтак і доходи до бюджету громади [33, с.81; 34, с.89]. Адже основну статтю доходу бюджету складають надходження від ПДФО і акцизу.

Налагодженню ефективного діалогу і співпраці з підприємствами та підприємцями, сприяє діяльність Ради підприємців, яка на сьогодні є чи не головним

дієвим інструментом сприяння економічному розвитку громади. На часі – планування, створення і розвиток інституцій з підтримки бізнесу як одне з пріоритетних завдань довгострокової стратегії МЕР.

Ведеться ґрунтовна робота з розробки особливо значущих для розвитку ОТГ інфраструктурних проєктів, спрямованих на створення умов для впровадження трансформацій у МЕР. Серед таких – проєкт об’їзної дороги і мосту через річку Тиса до сусідньої Румунії, що має стратегічне для громади значення, спроектовані сучасні торговельні майданчики, які мають замінити існуючі традиційні ринки.

Вирішується питання утилізації твердих побутових відходів – успішно ведуться переговори з фінським інвестором щодо будівництва сміттепереробного комплексу у м.Тячів із запровадженням системи відбору вторинної сировини та переробки залишків сміття.

Завдання 4. Впровадження довгострокової стратегії економічного зростання на принципах сталого розвитку. Сьогодні Тячівська ОТГ, хоч і розташована на важливій автомагістралі, залишається транзитною, її здебільшого оминають як подорожуючі до традиційних туристичних місць (високогір’я Карпат, Буковель, Гуцульщина, Мараморощина), так і подорожуючі у зворотному напрямку до більших міст – культурних, логістичних, адміністративних центрів (Хуст, Мукачево, Ужгород). Визначені і «точки зростання» у напрямку розвитку туризму – урочище «Чорна Вода» з цілющими мінеральними водами лікувального типу у с. Лази, у Руському Полі - хата Андрія Новака (відомої особистості краю першого головного лікаря обласної лікарні), природна пам’ятка - гора Капуна, на якій висаджені дуби у формі гігантських літер «Мир» та інші. Завдання, яке ставиться на сьогодні – затримати транзитного туриста у громаді більше, ніж на одну добу.

Збереження сільського укладу життя з одночасним посиленням унікальних і конкурентоспроможних сільських поселень за рахунок структурних трансформацій на принципах сталого розвитку, що на практиці означатиме багатовекторний розвиток сільських територій, забезпечення зайнятості та розширення джерел доходів мешканців [47, с.23]. Розробляється проєкт у галузі сільського господарства і фермерства BEST – впровадження інноваційних біоекосоларних технологій, що

дозволить підвищити ефективність і конкурентоздатність малих фермерських господарств та приватних виробників в умовах малоземелля.

Розвиток потенціалу Тячівської ОТГ як транскордонного торговельно-логістичного центру, що пов'язане з відновленням сполучення через річку Тиса з прикордонними територіями Румунії, держави – члена Європейського Союзу, та відкриттям міжнародного пункту пропуску. Проєкт здатен забезпечити вибуховий розвиток торгівлі, транспортної логістики та туризму Тячівської ОТГ. Знаковими на цьому шляху мають стати втілення в життя проєкту будівництва мосту через річку Тиса і відновлення історичного сполучення Тячева з містами і селами сусідньої Румунії, а також проєкт будівництва об'їзної дороги, що в поєднанні створить чудові логістичні можливості [54].

Стратегія Тячівської ОТГ орієнтується на сценарій помірного економічного зростання як найбільш імовірний. Цей сценарій також можливий в умовах справдження певного переліку припущень.

Згідно сценарію, найбільш впливові зовнішні загрози набудуть спадаючого характеру імовірного прояву і впливу. Йдеться про мирне розв'язання воєнного конфлікту на Сході України; зменшення відтоку працездатного населення з сільських територій ОТГ за рахунок трудової міграції; посилення процесів консолідації державної влади, місцевого самоврядування і громад навколо системної реформи місцевого самоврядування і адміністративно-територіального устрою.

В умовах зниження тиску цих та інших зовнішніх загроз є висока імовірність справдження позитивних припущень:

- розмір бюджетних надходжень, дотацій і субвенцій, які отримує Тячівська ОТГ, поступово збільшується, у т.ч. за рахунок зростання місцевої економіки та підприємництва;
- реформи у податковій сфері сприяють розвитку підприємництва, фермерства та зниженню тіньової економіки;
- постійні вкладення у бюджетну і комунальну та дорожню інфраструктуру ОТГ, у т.ч. на її сільських територіях, ефективно і прозоре муніципальне управління, створення ефективних інструментів сприяння розвитку МСП та інновацій, разом з

іншими переліченими факторами, створюють привабливий інвестиційний клімат [48, с.219] у Тячівській ОТГ.

Отже, впродовж найближчих 3-4 років формується комплекс передумов для залучення інвестицій як в існуючі підприємства, так і в розвиток нових підприємств та створення робочих місць. Наголошується, що найбільший вклад у зростання економіки та якості і рівня життя мешканців ОТГ привнесуть вигідне географічне розташування, комплексний ресурсний потенціал, розвинена внутрішня мережа автодоріг, наявний промисловий виробничий потенціал, тенденції зростання активного підприємництва у м. Тячів, досвід ефективного муніципального управління, багаторічне транскордонне співробітництво.

Серед зовнішньо обумовлених можливостей аналіз сценарію спирається на нарощування спроможностей ОТГ, які надає реформа з децентралізації [14, с.129], зростання попиту на сільськогосподарську продукцію на ринках, посилення конкурентоспроможності туристичної галузі Закарпаття і Тячівщини зокрема, розширення децентралізації на регіональний рівень, інтеграційні процеси з країнами Європейського Союзу в галузі економічного співробітництва, покращення доступу до інформації та інструментів побудови інноваційної економіки.

Сценарій оптимального моделювання досягнення всіх стратегічних цілей та 21 операційної цілі Стратегії розвитку Тячівської міської ОТГ до 2025 р. є цілком досяжним. Додаткового оптимізму додає й те, що аналіз сценарію, крім мобілізації внутрішніх ресурсів громади, спирається більше на активну зайнятість, підприємництво, фермерство, туризм, залучення мешканців громади до інвестування у ці сфери та створення малих підприємств, туристичних садиб.

Економічний розвиток забезпечує бізнес, а сталий економічний розвиток – це шлях до будівництва спроможної, самобутньої, гостинної, динамічної і відкритої для співпраці громади [28, с.136] Тячівщини, в якій мешканці та міська рада спільно дбають про стале поєднання розвитку інноваційної економіки і сучасної просторової та інженерної інфраструктури зі збереженням унікального природного оточення та досягненням європейських стандартів якості і рівня життя громадян.

Таким чином, реформування адміністративно-територіального устрою та системи місцевого самоврядування, створення конкурентоспроможних та ефективних територіальних громад на прикладі Тячівської ОТГ вирішить низку завдань. Серед цих завдань:

- визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, здатної забезпечити доступність та якість публічних послуг населенню;
- досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади шляхом передачі функцій виконавчої влади від місцевих державних адміністрацій виконавчим органам рад відповідного рівня [17];
- здійснення бюджетної децентралізації, в тому числі шляхом перерозподілу загальнодержавних податків, забезпечення автономності місцевих бюджетів, закріплення за кожною ланкою самоврядування стабільної дохідної бази для реалізації їх функцій та стимулювання податкоспроможності громад [38];
- створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для зміцнення економічної бази розвитку територіальних громад, зокрема через підтримку підприємництва та стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності тощо.

ВИСНОВКИ

Питання місцевого економічного розвитку набувають все більшого значення для громад. Завдяки бюджетній децентралізації та реформі місцевого самоврядування ОТГ отримали більше ресурсів та більше повноважень ними розпоряджатися, і саме зараз мають серйозно підійти до питання свого подальшого розвитку, визначитися з можливостями та головними напрямками. Адже забезпечити для мешканців належні послуги, робочі місця, соціальну допомогу, благоустрій та хороші дороги зможуть лише економічно розвинені, спроможні громади. Підвищення життя – це і є головна

мета проведення реформи. А центри надання адміністративних послуг покликані максимально спростити надання зазначеного виду послуг для мешканців створених об'єднаних територіальних громад.

1. В роботі було проаналізовано теоретичні засади дослідження державної політики надання адміністративних послуг. Можна зазначити, що для створення ефективної системи надання адміністративних послуг в сучасних умовах існує низка важливих завдань, що потребують вирішення: дослідження існуючих практики надання адміністративних послуг та їх тестування в під час практичної реалізації проектів в ОТГ; проведення тренінгів для працівників ЦНАП та членів громадських організацій щодо надання максимально якісних адміністративних послуг відповідно до встановленого регламенту; створення державної платформи надання адміністративних послуг в Україні; розробка та впровадження механізмів контролю та забезпечення якості надання адміністративних послуг по всіх рівнях владного підпорядкування в Україні.

2. Було оцінено актуальні проблеми надання адміністративних послуг в територіальній громаді. Описано актуальні для Тячівської ОТГ виклики і визначено основні: подолання негативних явищ транзитного міста; дисбаланси у просторовому розвитку; подолання тенденцій зростання міграції працездатного населення в субрегіоні Верхнього Потисся; сильна диспропорція між частками сфери послуг і виробничої сфери на рівні малого підприємництва і туризму; побудова економіки інноваційного типу. Нерозвиненість мережі інституцій підтримки і розвитку малого підприємництва зумовлює брак сучасних інструментів для впровадження новацій у галузі економіки. Це є істотним стримуючим фактором на шляху до посилення конкурентоспроможності місцевих підприємств.

3. Було розроблено практичні рекомендації щодо підвищення ефективності системи надання адміністративних послуг в територіальній громаді. Реформування адміністративно-територіального устрою та системи місцевого самоврядування, створення конкурентоспроможних та ефективних територіальних громад на прикладі Тячівської ОТГ вирішує низку завдань: визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади,

здатної забезпечити доступність та якість публічних послуг населенню; досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади шляхом передачі функцій виконавчої влади від місцевих державних адміністрацій виконавчим органам рад відповідного рівня; здійснення бюджетної децентралізації, в тому числі шляхом перерозподілу загальнодержавних податків, забезпечення автономності місцевих бюджетів, закріплення за кожною ланкою самоврядування стабільної дохідної бази для реалізації їх функцій та стимулювання податкоспроможності громад; створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для зміцнення економічної бази розвитку територіальних громад, зокрема через підтримку підприємництва та стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності тощо.

Підсумовуючи, слід зазначити, що вирішення виділених завдань дозволить створити в Україні максимально ефективну систему надання адміністративних послуг населенню, із загальною доступністю та державним регулюванням на будь-якому етапі провадження публічної влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративні послуги: стан і перспективи реформування. Збірник матеріалів / [Тимошук В.П., Добрянська Н.Л., Курінний О.В., Школьний Є.О. та ін.]/ Заг. ред. Тимошука В.П., Курінного О.В. – Київ, 2015. – 428 с.
2. Буханевич О.М. Класифікація адміністративних послуг/ О.М.Буханевич// Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. – 2015. – Вип. 33(2). – С. 7-10.

3. Буханевич О.М. Організаційно-правові аспекти діяльності центрів надання адміністративних послуг в зарубіжних країнах/ О.М.Буханевич // Право і суспільство. – 2015. – № 4(2). – С. 105-109.
4. Буханевич О.М. Поняття та сутність процедури надання адміністративних послуг/ О.М.Буханевич// Право і суспільство. – 2015. – № 5. – С. 126-131.
5. Буханевич О.М. Проблеми надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування/ О.М.Буханевич// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. – 2015. – Вип. 14(1). – С. 71-73.
6. Буханевич О.М. Особливості правового регулювання адміністративних послуг в країнах Європейського Союзу/ О.М.Буханевич// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція». – 2014. – № 12. – Т. 1. – С. 120-122.
7. Види соціальних послуг та форми їх надання./ Офіційний сайт Закарпатської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://carpathia.gov.ua/informaciyna-posluga/vydy-socialnyh-poslug-ta-formy-yih-nadannya>.
8. Гладка Т.І. Децентралізація влади в Україні як засіб посилення демократії та підвищення її стабільності/ Т.І. Гладка // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2015. – № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?n=12&y=2015>.
9. Гринько А.А. Органи місцевого самоврядування як суб'єкт надання адміністративних послуг/ А.А.Гринько// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: зб. наук. пр. Серія: Юриспруденція. – 2015. – №7. – С.160-163.
10. Гройсман В.Б. Основні напрями та технології децентралізації влади / В.Б.Гройсман // Теорія та практика державного управління. – 2015. – Вип. 2. – С. 232-237.
11. Гуненко О. В. Муніципальні адміністративні послуги як особливий вид діяльності органів місцевого самоврядування / О.В.Гуненко// Демократичне

врядування. – 2016. – Вип. 16-17 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2016_16-17_17.

12. Дзевелюк М. В. Сервісна держава як функціональна модель сучасної держави / М.В Дзевелю // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. – 2017. – Вип. 78. – С. 60-67.

13. Дмитрук І.М. Адміністративно-територіальна реформа в Україні у контексті поняття «децентралізація»/ І.М.Дмитрук // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pap.in.ua/5_2015/54.pdf.

14. Добрівський Т. Передача повноважень щодо надання адміністративних послуг органам місцевого самоврядування/ Т.Добрівський// Управління інноваціями розвитком територій: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпропетровськ, 30 жовт. – 30 листоп. 2015 р. / за заг. ред. Ю. П. Шарова. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2015. – С. 128-131.

15. Дукіна О. Проблеми надання адміністративних послуг в контексті реформування публічного управління/ О.Дукіна, П.Дукін// Інноваційні засади управління підприємствами в умовах сталого розвитку: матеріали V Всеукр. Наук.-практ. конф. пам'яті почесного професора ТНТУ, академіка НАН України Чумаченка Миколи Григоровича. - ТНТУ імені Івана Пулюя, (Тернопіль, 25 березня 2016 року - С.37-38. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/15534/2/Conf_2016_Dudkina_O-Problems_of_administrative_37-38.pdf.

16. Єдиний державний портал електронних послуг. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://poslugy.gov.ua>.

17. Закон України «Про адміністративні послуги» № 2042-VIII від 18.05.2017, ВВР, 2017. - №31. - ст.343 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.

18. Записний Д. Історія становлення та розвитку системи надання адміністративних послуг в Україні/ Д.Записний// Аспекти публічного управління : науковий журнал Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.

– Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2016. – №8(34) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/-aplup_2016_8_34.

19. Записний Д. Сучасний стан та основні напрями реалізації реформи місцевого самоврядування в Україні / Д. Записний // Ефективність державного управління: зб. наук. праць Львівського регіонального інституту державного управління при Президентіві України / за заг. ред. В.С.Загорського, А.В.Ліпенцова. – Львів: ЛРІДУ НАДУ. – 2016. – Вип. 3(48) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_48/index.html.

20. Записний Д. Нові підходи щодо підвищення якості адміністративних послуг в умовах модернізації державного управління в Україні/ Д.Записний// Аспекти публічного управління: науковий журнал Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2016. – № 4–5 (30–31). – С. 21–36.

21. Записний Д.Ю. Розвиток національної системи центрів надання адміністративних послуг в умовах реалізації реформи місцевого самоврядування в Україні/ Д.Ю.Записний// Право та державне управління: збірник наукових праць. – 2016. – № 3. – С. 23–26.

22. Звіт про розвиток мережі Центрів надання адміністративних послуг за III квартал 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=4288d3e5-5080-4dcb-8faf91ee68e38223>

23. Ільчанінова Н.І. Механізм надання адміністративних послуг в контексті децентралізації влади в Україні/ Н.І.Ільчанінова// Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2017. – №12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1158>.

24. Ільчанінова Н.І. Механізм надання адміністративних послуг у контексті децентралізації: методологічний аспект/ Н.І.Ільчанінова// Держава та регіони. – 2017.– № 4 (60).– С. 31-36.

25. Ільчанінова Н.І. Вплив громадського моніторингу на процес надання адміністративних послуг/ Н.І.Ільчанінова// Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 3. – С. 131-136.
26. Ільчанінова Н.І. Адміністративні послуги як важлива складова діяльності органів публічного управління: понятійно-категоріальний апарат/ Н.І.Ільчанінова// Право та державне управління. – 2018. – №1 (30). – Т.2. – С. 16-21.
27. Клімова С.М. Удосконалення законодавства щодо надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування в Україні / С.М.Клімова // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2016. – №3. – С. 120-129.
28. Козюра І. Процеси децентралізації у сфері надання адміністративних послуг / І. Козюра // Теоретичні та прикладні питання державотворення. – 2018. – Вип. 22. – С. 132-139.
29. Концепція розвитку системи електронних послуг в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 р. № 918-р [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2016-%D1%80>.
30. Костовська К.М. Поняття, правова основа та класифікація адміністративних послуг/ К.М.Костовська// Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. Вип.4. Т.2. 2015. – С.99-103.
31. Легеза Є. Основні теоретичні положення концепції публічних послуг в Україні / Є.Легеза // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – №9. – С. 81-85.
32. Ліпенцев А.В. Адміністративні послуги в Україні: поняття та сутність/ А.В.Ліпенцев, Ю.М.Жук // Ефективність державного управління. – 2015. – Вип. 42. – С. 140–149.
33. Маматова Т.В. Формування нової системи надання адміністративних послуг в умовах децентралізації/ Т.В.Маматова// Аспекти публічного управління. – 2015. – № 4. – С. 75-83.
34. Мамонова В.В. Організаційний механізм надання адміністративних послуг у громаді в умовах децентралізації/ В.В.Мамонова// Актуальні проблеми державного управління. – 2015. – № 2. – С. 83-92.

35. Мариняк Н.М. Адміністративна послуга та її співвідношення з суміжними поняттями/ Н.М.Мариняк// Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. – 2015. – № 8 (24). – С. 60-64.
36. Мариняк Н. Удосконалення нормативно-правового регулювання надання адміністративних послуг/ Н.Мариняк [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jun/13049/297-303.pdf>.
37. Мердова О.М.Децентралізація сфери надання адміністративних послуг/ О.М.Мердова// Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2015. – № 1. – С. 17-22.
38. Місцева влада в країнах пострадянського простору: Монографія / П.В.Ворона, В.А.Гошовська, І.П.Лопушинський, Т.О.Шаравара [та ін.]/ За заг. ред. д. держ. упр. П.В. Ворони. – Полтава: ПП Шевченко, 2016. – 528 с.
39. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 08.09.2016 № 1501/248 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/ua/Informatsiini-povidomlennia/27786.html>.
40. Нелін О.І. Актуальні проблеми функціонування системи нотаріату в Україні: спроба концентричного рівного визначення/ О.І.Нелін// Юридична Україна. – 2017. – № 1. – С. 64-69.
41. Ольшанський О.В. Інструментарій муніципальної діяльності в контексті теорії «сервісної» держави/ О.В.Ольшанський// Теорія та практика державного управління. – 2016. – Вип. 1. – С. 66-71.
42. Петриків А.В. Залучення громадськості до здійснення моніторингу діяльності органів місцевого самоврядування в питаннях надання адміністративних послуг/ А.В.Петриків// Наука молода: зб. наук. праць молодих вчених ТНЕУ. – 2016. – № 24. – С. 13-19.
43. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг. Закон України від 10 грудня 2015 року №888-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/888-19>.

44. Решота О. Архетипи демократичної управлінської культури: сутність та загальна характеристика/ О.Решота// Публічне управління: теорія та практика, 2015. - С. 73-81.
45. Розмаріцина Н.А. Контроль за наданням адміністративних послуг в умовах реформування органів публічного управління/ Н.А.Розмаріцина// [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2019/102.pdf.
46. Ситник Л.С. Правові та практичні аспекти створення і функціонування центрів надання адміністративних послуг/ Л.С.Ситник, Т.М.Бервенова// Вісник економічної науки України. - 2018. - №1. - С.160-163.
47. Скрипнюк О. Децентралізація влади як чинник забезпечення стабільності конституційного ладу: теорія й практика/ О.Скрипнюк// Віче. – 2015. – № 12. – С. 22-24.
48. Стеблюк Н.Ф. Застосування маркетингового підходу у сфері адміністративних послуг/ Н.Ф.Стеблюк, Ю.І.Полинько// Молодий вчений. – 2015. – № 1(2). – С. 217-221.
49. Столар В.М. Поняття «послуга» в теорії державного управління/ В.М.Столар// Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Державне управління. – Випуск 1(5). – 2016. – С. 65-69.
50. Стратегія інтегрованого розвитку громади [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://tyachiv-city.gov.ua/strategiya-integrovanogo-rozvitku-gromadi-08-09-21-06-06-2017/>
51. Територіальна громада як базова ланка адміністративно-територіального устрою України: проблеми та перспективи реформування. – Аналітична доповідь/ Павлюк А.П., Олійник Д.І. та ін. – К.: НІСД, 2016. – 61 с.
52. Тячівська громада. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gromada.info/gromada/tyachivska/#3045>
53. Тячівська громада. Самоуправління як цінність [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/11623>

54. Центр надання адміністративних послуг Тячівської міської ради [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://tyachiv-city.gov.ua/cnap-09-08-26-19-05-2017/>

55. Чаусовська С.І. Поняття публічних послуг та їх класифікація/ С.І.Чаусовська// Держава та регіони. Серія Державне управління, 2017, №1(57). – С.102-108

56. Штирліна А.А. Державні послуги: сутність, категорії, класифікація/ А.А.Штирліна// Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – №12. – С. 83-86.

57. Lys A. Behaviour models in cooperation with state officials as «providers» of administrative servises to «applying entities» based on the example of the citizens of Ukraine / A. Lys // Journal of Geography, Politics and Society. – 2016. – Year VI, no. 1 (9). – P. 22-26.

58. Zapysnyy D. Decentralisation and local self-government development as key issues of public administration reform in Ukraine: current state and new objectives to be attended/ D Zapysny // Baltic Journal of Economic Studies. – 2016. – №3. – Vol. 2. – P. 69–76.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

**Рис. А.1 Схема моделі місцевого економічного розвитку
Тячівської ОТГ**

Рис.Б.1 Виклики, які стоять перед тячівською ОТГ у питаннях економічного розвитку

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ

ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему:

«Система надання адміністративних послуг в територіальній громаді»

Студентки III курсу 6С групи
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»,
спеціалізації
«Публічне управління та
адміністрування»

Стрижак
Ірини Петрівни

Науковий керівник :
кандидат економічних наук,
доцент

Сонько
Юлія Анатоліївна

Гарант освітньої програми:
Кандидат економічних наук,
доцент

Головня
Юлія Ігорівна

Київ 2020

РЕФЕРАТ

випускної кваліфікаційної роботи, виконаної на тему:

«Система надання адміністративних послуг в територіальній громаді»

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, 2-х розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний текст роботи становить 42 сторінок, в т.ч. 1 таблицю, 2 рисунки. Список використаних джерел містить 58 найменувань, викладених на 7 сторінках, робота містить 2 додатки на 2 сторінках.

Об'єктом дослідження виступає процес надання адміністративних послуг в територіальній громаді.

Предметом дослідження є перспективні напрями вдосконалення механізму надання адміністративних послуг в умовах реформування територіальної організації влади в Україні.

Зазначена мета вимагає вирішити наступні **завдання**:

- проаналізувати теоретичні засади дослідження державної політики надання адміністративних послуг;
- оцінити актуальні проблеми надання адміністративних послуг в територіальній громаді;
- розробити практичні рекомендації щодо підвищення ефективності системи надання адміністративних послуг в територіальній громаді.

У першому розділі ВКР розкрито різні підходи щодо класифікації адміністративних послуг, виділено основні задачі, покладені державою на систему надання адмінпослуг, описано функції Центрів надання адміністративних послуг, а

також досліджено недоліки у цій сфері та виділено завдання, що мають бути вирішені державою.

Другий розділ ВКР містить історію Тячівської об'єднаної територіальної громади, аналіз доходів її загального фонду бюджету, модель місцевого економічного розвитку, виклики, які стоять перед Тячівською ОТГ, дорожню карту на шляху до економічного зростання, сценарій помірною економічного зростання та практичні рекомендації щодо підвищення ефективності системи надання адміністративних послуг в територіальній громаді.

Одержані результати можуть бути використані в практичній діяльності Тячівської міської об'єднаної територіальної громади.

Рік виконання роботи 2019–2020 рр.

Рік захисту роботи – 2020

Анотація

випускної кваліфікаційної роботи, виконаної на тему:

«Система надання адміністративних послуг в територіальній громаді (на прикладі Тячівської об'єднаної територіальної громади)»

Випускна кваліфікаційна робота присвячена дослідженню діяльності органів місцевого самоврядування (на прикладі Тячівської об'єднаної територіальної громади). В роботі обґрунтовано розвиток практичних рекомендацій щодо ефективності системи надання адміністративних послуг в територіальній громаді.

Досліджено напрями вдосконалення механізму надання адміністративних послуг, проблеми актуальні для Тячівської ОТГ, проаналізовано теоретичні засади державної політики надання адміністративних послуг в сучасних умовах. На цій основі розроблено практичні рекомендації щодо реформування адміністративно-територіального устрою та системи місцевого самоврядування, створення конкурентоспроможних та ефективних територіальних громад (на прикладі Тячівської ОТГ).

Ключові слова: адміністративні послуги, система надання адміністративних послуг, державна політика, територіальна громада, центр надання адміністративних послуг, управління.

Annotation

final qualifying paper performed on the theme:

«System of providing administrative services in the territorial community (on the example of Tyachiv United territorial community)»

The final qualification paper is devoted to the study of the activities of local government authorities (on the example of the Tyachiv United Territorial Community). The paper substantiates the development of practical recommendations on the effectiveness of the system of providing administrative services in the territorial community.

The directions of improvement of the mechanism of providing administrative services are investigated, the problems are actual for Tyachiv UTC, the peculiarities of the state policy of providing administrative services in modern conditions are analyzed. On this basis, practical recommendations on the reform of the administrative-territorial structure and the system of local self-government, the creation of competitive and efficient territorial communities (based on the example of Tyachiv UTC) have been developed.

Keywords: administrative services, system of providing administrative services, state policy, territorial community, center of administrative services, management.